

**Michal
Macháček**

VYŠEHRAÐ

GUSTÁV HUSÁK

Gustáv Husák

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.vysehrad.cz
www.albatrosmedia.cz

Michal Macháček
Gustáv Husák – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA** a.s.

Michal Macháček

**GUSTÁV
HUSÁK**

Michal Macháček

**GUSTÁV
HUSÁK**

VYŠEHRA D

Foto na obálce:

**Oficiální portrét Gustáva Husáka jako místopředsedy
československé vlády (duben 1968)**

Národní muzeum, Oddělení novodobých českých dějin,
Sbírka Muzea dělnického hnutí, Fotografie.

Foto na str. 4:

Prezidentský portrét Gustáva Husáka (70. léta)

Národní muzeum, Oddělení novodobých českých dějin,
Sbírka Muzea dělnického hnutí, Fotografie.

Obsah

Poděkování	11
Pokus o úvod	15
Mladý radikál (1913–1938)	27
1.1 Dětský svět Augustína Husáka	28
1.2 Na cestě ke komunistickému hnutí	40
1.2.1 Komunistický kněz	51
1.2.2 Dobrý Slovák	58
1.3 Proti větru!	65
1.3.1 Raná aktivistická činnost	67
1.3.2 Studentský funkcionář	78
1.4 Člověk a svéhlavý komunista	92
1.4.1 Velká láska	96
Pragmatický odbojář (1938–1945)	101
2.1 Za republiku!	101
2.2 Naše hodina přijde	105
2.2.1 V Katyni? Nedobrovolný účastník zájezdu	124
2.3 Zpátky v ilegalitě	132
2.3.1 Zakladatel Slovenské národní rady	139
2.3.2 Organizátor povstání	143
2.4 Banskobystrický diktátor	151
2.4.1 Na hřebenech Nízkých Tater	157
2.5 Mezi českým lvem a sovětskou hvězdou	163
Zápasník o Slovensko (1945–1948)	179
3.1 Energický a neklidný	180
3.1.1 První rány z vlastních řad	189
3.1.2 Rudým lůdákem ve hře o voliče	200
3.2 Proti demokratům	211

3.2.1 Za smrt prezidenta a ministra aneb O přátelích z bratislavských vináren	219
3.2.2 Dobyvatel monopolu moci.	228
Buržoazní nacionalista (1948–1960)	239
4.1 Hledaný vnitřní nepřítel	240
4.1.1 Zklamany vítěz.	245
4.1.2 V soukolí, z něhož musí někdo ven	252
4.1.3 Kajícník	263
4.2 Na lavici obžalovaných.	268
4.2.1 Železný Gustáv	270
4.2.2 Soudní partie vlka v rouše beránčím	287
4.3 Vězeň číslo.	298
Muž budoucnosti (1960–1968)	317
5.1 Rehabilitovaný	325
5.1.1 Objektem Kolderovy komise	326
5.1.2 Objektem Barnabítek	331
5.1.3 Předčasná ofenzíva.	340
5.2 Historik	351
5.2.1 Obhájce Svědectví	356
5.2.2 Stýkání a potýkání nejen s Králem Václavem	360
5.3 Reformátor	370
5.3.1 Tribun lidu proti Novotnému	372
5.3.2 Duchovní i reálný otec federace	378
Normalizátor (1968–1977)	389
6.1 Dvojaký hráč.	389
6.2 Očima Moskvy	398
6.2.1 V Moskvě a Bratislavě.	400
6.2.2 Třináctá komnata aneb Brežněvův emisar	410
6.3 V čele KSČ	417
6.4 Prezident	433
6.4.1 Za fasádou jednoty.	434
6.4.2 Triumf	446
6.5 Viera	453
Odcházející konzervátor (1977–1991)	465
7.1 Apatický dosluhující	474
7.1.1 Sesazovaný realista	481
7.1.2 Osamělý pán Hradu	490

7.1.3 U sametového předání moci.	496
7.2 Důchodce bez důchodu.	509
7.2.1 V zápasu o duši	515
Pokus o závěr.	521
Národní komunista?	522
Úspěšný politik?	525
Historiografie	533
Husákovi historici – historiků Husák.	536
Zrazení historici	537
Dvorní historik.	542
Historik proti násilí	546
Prameny, soudobá literatura a historiografie	549
JUDr. Gustáv Husák, CSc. v datech	563
Ocenění a pocty JUDr. Gustáva Husáka, CSc.	566
Seznam zkratk	571
Seznam pramenů a literatury	574
Pramenné zdroje obrazové přílohy	607
Abstract	609
Jmenný rejstřík.	613

Poděkování

Předkládaná kniha by v této podobě nevznikla bez pomoci řady osob a institucí. V této souvislosti předně děkuji své *alma mater*, Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, zejména Ústavu českých dějin za poskytnuté zázemí, svému školiteli prof. Janu Rychlíkovi a doc. Marii Šedivé Koldinské za soustavnou důvěru, trpělivost a podporu.

Díky Mezinárodnímu Vyšehradskému fondu se mi naskytl možnost bádát pět měsíců ve Slovenské republice, kde se mi dostalo nemalé podpory a vskutku přátelského přijetí u tamějších historiků. Rád bych proto zvláště poděkoval pracovníkům hostitelského Historického ústavu Slovenské akademie věd, jmenovitě dr. Valeriánu Bystrickému a dr. Jozefu Žatkuliakovi, kteří již bohužel nejsou mezi námi. Během následného dvouměsíčního badatelského pobytu v Moskvě se mi podařilo prostudovat stěžejní archivní prameny ruské provenience, nestalo by se tak bez pomoci doc. Luboše Švece z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, prof. Zoji Sergejevny Něnaševové, prof. Jevgenije Fjodoroviče Firsova a dalších přátel z hostitelské Katedry dějin jižních a západních Slovanů Fakulty historie Moskevské státní univerzity M. V. Lomonosova a zároveň vstřícnosti pracovníků Ruského státního archivu soudobých dějin a Ruského státního archivu sociálních a politických dějin. Rád bych v této souvislosti rovněž poděkoval za velmi milé přijetí a pomoc pracovníkům Institutu slavjanověděnija Ruské akademie věd.

Nebylo vždy v minulosti a ani dnes není zrovna lehké být v příbuzenském vztahu s dr. Gustávem Husákem, ba nést jeho jméno v občanské legitimaci. O to větší poděkování a vděčnost patří z mé strany jeho rodině, zvláště jeho synovi Ing. arch. Vladimíru Husákovi. Nezapomenutelné pro mne jsou naše setkání, někdy až do nočních hodin probíhající rozhovory na bratislavské Kalvárii, při kterých byla také často přítomna jeho manželka dr. Kristína Husáková a švagrová Ing. Mária Husáková, kterým též děkuji za zajímavé podněty, ochotu a shovívavost. Vladimír Husák mi byl nápomocen nejen jako pamětník, ale rovněž mi umožnil studium množství písemností podléhajících archivnímu utajení, v neposlední řadě také rodinného archivu. Velká řada jedinečných materiálů tak vůbec poprvé mohla být díky jeho velkorysosti využita jako historický pramen a nesmírně tuto práci obohatila. Za vstřícnost, otevřenost a příjemná setkání také

děkuji důbravské rodině Gustáva Husáka, paní Agneše Husákové, Ing. Růženě Józsové, dr. Emilii Zeichmeisterové a jejich rodinám.

Za konzultace, vzpomínky a příjemná setkání děkuji nestorům české a slovenské historické vědy doc. Janu Galandauerovi, doc. Karlu Kaplanovi, prof. Janu Křenovi, prof. Robertu Kvačkovi, dr. Jozefu Jablonickému (†), doc. Jaroslavu Opatovi (†), prof. Vilému Prečanovi, dr. Janu Tesařovi, dr. Martě Vartíkové a prof. Viliamu Plevzovi, kterému rovněž vřele děkuji za umožnění studia v jeho osobním archivu. Velmi děkuji za vstřícnost a vzpomínky také všem pamětníkům: dr. Mikuláši Beňovi, prof. Petru Colotkovi, dr. Jozefině Darášové, panu Zdeňku Hořenímu, dr. Janu Fojtíkovi, panu Miloši Jakešovi, paní Kataríně Jakubčíkové, dr. Pavlu Kanisovi, Ing. Milanu Karvašovi, prof. Zoji Klusákové-Svobodové, doc. Ladislavu Košťovi, Ing. Karolu Kubíkovi, dr. Valentíně Vladimirovně Marjinové, prof. Milanu Matoušovi, dr. Vladimíru Millerovi, Ing. Tatjaně Pecháčové, prof. Ludmile Peterajové (†), Dobroslavu Pustajovi (†), Ing. Františku Šaldovi, paní Jarmile Štefančinové, dr. Lubomíru Štrougalovi, paní Nataše Tanské (†), dr. Petru Weissovi a mnohým dalším vzácným osobám, které si nepřály být jmenovitě uvedeny, ale byly nejednou nápomocny vzpomínkou či radou.

Velký dík patří historikům dr. Vojtechu Čelkovi z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR a dr. Jozefu M. Rydlovi, předsedovi Konfederace politických vězňů Slovenska Petru Sandtnerovi a Ing. Janu Šoltovi za zájem a pomoc se zprostředkováním různých kontaktů a materiálů. Ing. Miroslavu Gregorovičovi, dr. Ondřeji Zelenkovi a Mgr. Sebastianu Aguasovi Maiselsovi vděčím za odborné konzultace a jazykové překlady. Panu faráři Mgr. Miroslavu Bederkovi z římsko-katolické farnosti Bratislava-Důbravka, historikům dr. Tomáši Černákov, Mgr. Ivanu Gubovi, dr. Josefu Hallovi, dr. Pavlu Horákovi, dr. Petru Chorvátovi, dr. Branislavu Kinčokovi, Martinu Mockovi, dr. Jiřímu Sukovi, dr. Marku Syrnému a divadelnici Slávě Daubnerové děkuji za zprostředkování některých pramenů. Paní Mgr. Daniele Olenočinové vyjadřuji vděčnost za usnadnění a zlepšení orientace v Důbravce, rodišti dr. Gustáva Husáka, a milá setkání.

Nevím, z čeho vycházejí tradované řeči o animozitách mezi archiváři a historiky, prodělal jsem zcela opačnou zkušenost, a to bez výjimky, přičemž jsem bádal asi v třiceti archivech. Archiváři a archivní instituce mi vycházeli všemožně vstříc a až nadstandardně mi vypomáhali, za což jim všem vřele děkuji. Jmenovitě bych rád poděkoval Národnímu archivu ČR, zvláště pracovníkům čtvrtého oddělení paní Miloslavě Buriánkové, dr. Aleně Noskové, dr. Aleně Šimánkové a dr. Františku Štverákovi a vedoucímu šestého oddělení dr. Jiřímu Křesťanovi. Taktéž děkuji Mgr. Magdaléně Brinckové z Literárního archivu při Slovenské národní knihovně, dr. Jozefu Klačkovi z Ústředního archivu Slovenské akademie věd, vedoucímu Archivu Kanceláře prezidenta republiky dr. Jakubu

Doležalovi, paní Zdence Garnotové a Mgr. Václavě Kalvasové z Archivu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, paní ředitelce dnes již bývalého Muzea dělnického hnutí dr. Libuši Eliášové a dr. Jiřímu Hoppemu, jenž spravuje část archivu Ústavu soudobých dějin AV ČR, v. v. i. Také děkuji pracovníkům knihoven, zvláště Národní knihovny ČR, Slovenské národní knihovny a Univerzitní knihovny v Bratislavě, rovněž paní Elišce Trávníčkové z knihovny Ústavu pro soudobé dějiny, dr. Haně Popelové z Náprstkova Muzea a Mgr. Matúšovi Fazekášovi za ochotu během studia v Krajanském muzeu Matice slovenské v Bratislavě.

V neposlední řadě vřele děkuji recenzentům prof. Robertu Kvačkovi, prof. Róbertu Letzovi a prof. Janu Rychlíkovi za cenné připomínky k rukopisu a nakladatelství Vyšehrad, jmenovitě jeho řediteli Ing. Pravomilu Novákovi, redaktoru dr. Filipu Outratovi a grafiku Ing. Vladimíru Vernerovi za trpělivost a péči, kterou věnovali vydání této knihy. Omlouvám se také a děkuji všem, kteří by si rovněž zasloužili osobně zmínit a které jsem ve výše napsaných řádcích neúmyslně opomněl.

Závěrem vyjadřuji největší **PODĚKOVÁNÍ** svým rodičům, kteří tento tvůrčí záměr dlouhodobě tolerovali a podporovali a jimž předkládanou knížku věnuji.